

És la primera vegada que s'organitza una mostra d'aquestes característiques. Passegem amb Carles Gàmez, que n'és el comissari, entre les fileres de vinils, entre els pòsters, les revistes, les tipografies, els dibuixos... i ell mateix en queda astorat. Se la coneix pam a pam. L'ha pensada i organitzada i argumentada, i ara, davant per davant d'un Pi de la Serra que ens fa llengotes o aturat una estona a la vitrina dels Setze Jutges (sí que tenien un aire seriós, sí...) o admirant el *glamour* de la reina Guillermina, redescobreix, potser colpit pel fet de veure-ho finalment agrupat, la grandesa d'un moviment que va sotragar de modernitat la cultura catalana quan vivia tenallada per la llosa de la dictadura franquista.

Parlem de la Nova Cançó, és clar. Però no pas de música, ara. Ni de la reivindicació política que s'hi agombolava. O potser també, però no tan sols. O no preferentment, en tot cas. És la imatge, allò que centra l'atenció d'aquesta mostra. Hi ha 200 discs, de la col·lecció de Jesús Prats; i cartells; i revistes i programes de mà; i quadres de Manuel Boix o d'Antoni Miró: tot plegat confegeix un univers creatiu coherent –i divers també– que ens retroba amb una part important de la nostra història més recent. De nosaltres mateixos, per tant, al capdavant.

Hermanas Serrano i Edigsa.

L'exposició comença amb una petita joia: és el disc *Hermanas Serrano cantan en catalán los éxitos internacionales*, editat el 1958 per La Voz de su Amo, gràcies –explica Gàmez– als bons oficis de qui n'era director artístic, Josep Casas Augé: "Arribaven cançons franceses o italianes i se'n feien versions en castellà. Ell va tenir la idea i l'impuls de fer-ho també en català." La imatge d'aquests primers discs, amb la postureta de les Serrano inclosa, seguia l'estela estètica dels anys precedents i que Carles Gàmez resumeix succintament: "Imatge de l'interpret mostrant-se amb tot l'encís de la clàssica foto d'estudi o amb l'escenografia d'un paisatge, nom i composició tipogràfica amb els títols de les cançons."

I va arribar Edigsa i, ahora, l'explícita voluntat d'impulsar "una cançó

Imatges de vinil

Carles Gàmez, que n'és el comissari, en un moment de la passejada per l'exposició "Cançoníssima. Dies de vinil i cançons".

Per constatar com dissenyadors i fotògrafs i pintors acompanyaren la Nova Cançó amb força singular, s'ha obert a València l'exposició "Cançoníssima". És a l'OctubreCCC fins el dia 26 d'octubre.

'Hermanas Serrano cantan en català èxits internacionales'. La Voz de su Amo, 1958. Aquest disc primerenc continua l'estètica dels anys 50 i 60 amb fotografia d'atmosfera tirant a kitsch o edulcorada, nom de l'artista i, més menudes, les cançons.

'Raimon'. Edigsa, 1964. El primer LP de Raimon mostra la revolució Edigsa: combina l'expressivitat de la fotografia en blanc i negre (obra d'Oriol Maspons) amb l'audàcia compositiva de Jordi Fornas, que n'és el dissenyador.

'Visca l'Amor!', de Guillermina Motta. Concèntric, 1968. La coberta glamorosa i pop, tot seguint l'onada que marquen el Sgt. Pepper's dels Beatles i la banana warholiana, és obra del dibuixant de còmic Enric Sió.

'Ara i aquí', de Lluís Llach. Movieplay, 1970. La nova discogràfica llença la casa per la finestra per a acollir el cantant de Verges: un luxós àlbum en directe d'estètica pop i dissenyat per Munil i Vilanova que té un aspecte cridaner per a l'època.

'A Alcol', d'Ovidi Montllor. 1974. Un àlbum-objecte que va trencar motlles: amb disseny i concepte d'un altre alcolà, Antoni Miró, s'utilitza el cartó-caixa (amb un material i una escenificació volgudament pobres) per acostar-se a la realitat popular que vol retratar.

Els fotògrafs van tenir un paper clau en la projecció popular de la Nova Cançó. Toni Catany, autor d'aquest retrat del 1974, per exemple, va saber transmetre la sensualitat mediterrània de Maria del Mar Bonet i fou, en bona mesura, responsable de la imatge de la cantant.

'Qualsevol nit pot sortir el sol', de Jaume Sisa. 1975. El so laietà i independent va trobar espai al segell Zeleste. En aquell ambient, les cobertes eren també part de la música que contenia el vinil. El disseny és de Claret Serrahima.

'Cançons i danses del País Valencià', d'Alimara. Pu-Put, 1978. El dissenyador Enric Satué va recuperar papers d'embolicar taronges per crear la imatge del grup valencià: era la primera vegada que algú es fixava en el potencial estètic de l'embolcall.

'Quan el mal ve d'Almansa', d'Al Tall. Ànec, 1979. Disseny i dibuix són de Manuel Boix: aquest és un exemple de col·laboració-fusió creativa: Boix crea tot un univers pictòric per a diversos àlbums de la formació de música d'arrel.

'Pijama de saliva', de Pi de la Serra. Edigsa, 1982. Disseny i fotografia són de Quim Boix i Josep Casanova / Estudi BCN. Expressivitat i transgressió divertida es combinen en una imatge que expressa més que un estat d'ànim, a començament dels 80.

moderna i en català". Els Setze Jutges compareixien a escena i ho feien gràcies a la jove editora (creada, recorda Gàmez, per "un petit accionariat provinent de les anomenades classes liberals catalanes i alguns empresaris catalanistes") i tot cercant conjuntament "uns senyals d'identitat propis dins un concepte de modernitat i avantguarda que el diferenciarà clarament de la resta de les cases discogràfiques que hi havia en aquell moment".

Jordi Fornas fou, en bona mesura, el responsable d'un concepte gràfic innovador i revolucionari per a l'època, tot seguint les influències internacionals de noms com ara Sandro Bocola o Edwin Bechtold i creixent en el brou de cultiu que generava una Barcelona plenament immersida en el boom creatiu d'aquesta disciplina, destaca Carles Gàmez. Fornas va entrar a treballar per a Edigsa justament quan s'engegava

Edicions 62, on també va col·laborar, i en tots dos llocs va marcar estil. L'exposició aplega algunes de les portades que va idear per als components d'Els Setze Jutges, per a Raimon o Núria Feliu, i afegeix a la fotografia en expressiu i distintiu blanc i negre "una composició tipogràfica en molts casos ordenada d'una manera audaç, en forma de *collage*, amb el nom de l'interpret o de les cançons en vertical, transgredint els codis de lectura".

Visca l'amor! Fruit d'una escissió a Edigsa és l'aparició de Concèntric, el 1965. Ermengol Passola s'endú Josep Maria Espinàs i Guillermina Motta al nou segell i també dona cabuda a insignes debutants: de Guillem d'Efak a Rafael Subirachs, de Maria del Mar Bonet a Lluís Llach. I Carles Gàmez ens explica el tret distintiu de les caràctules diguem-ne concèntriques respec-

te del "disseny *rigorós*" d'Edigsa: es van afegir a "l'estètica que començava a ser moda a tot Europa, el pop-art i els seus *companys de viatge*: el còmic, la psiquedèlia, etc."

I Pau Riba –des del Grup de Folk primer i després per camins viroladament propis– serà un dels elements clau en aquest to lúdic i pop que prendran ara els discs: a més de la música, també s'embarcarà en el disseny i crearà cobertes que es destaquen "pel cromatisme virulent i per la ruptura estètica, paral·lels al grafisme experimental que es va desenvolupant en els territoris més avantguardistes".

Ben significatiu d'aquest moviment colorista és el disc *Visca l'amor!* de Guillermina Motta, editat –precisament– l'any 1968 i que se submergeix plenament en l'explosió del còmic com a llenguatge de comunicació popular: el disseny d'un àlbum acurat en tots

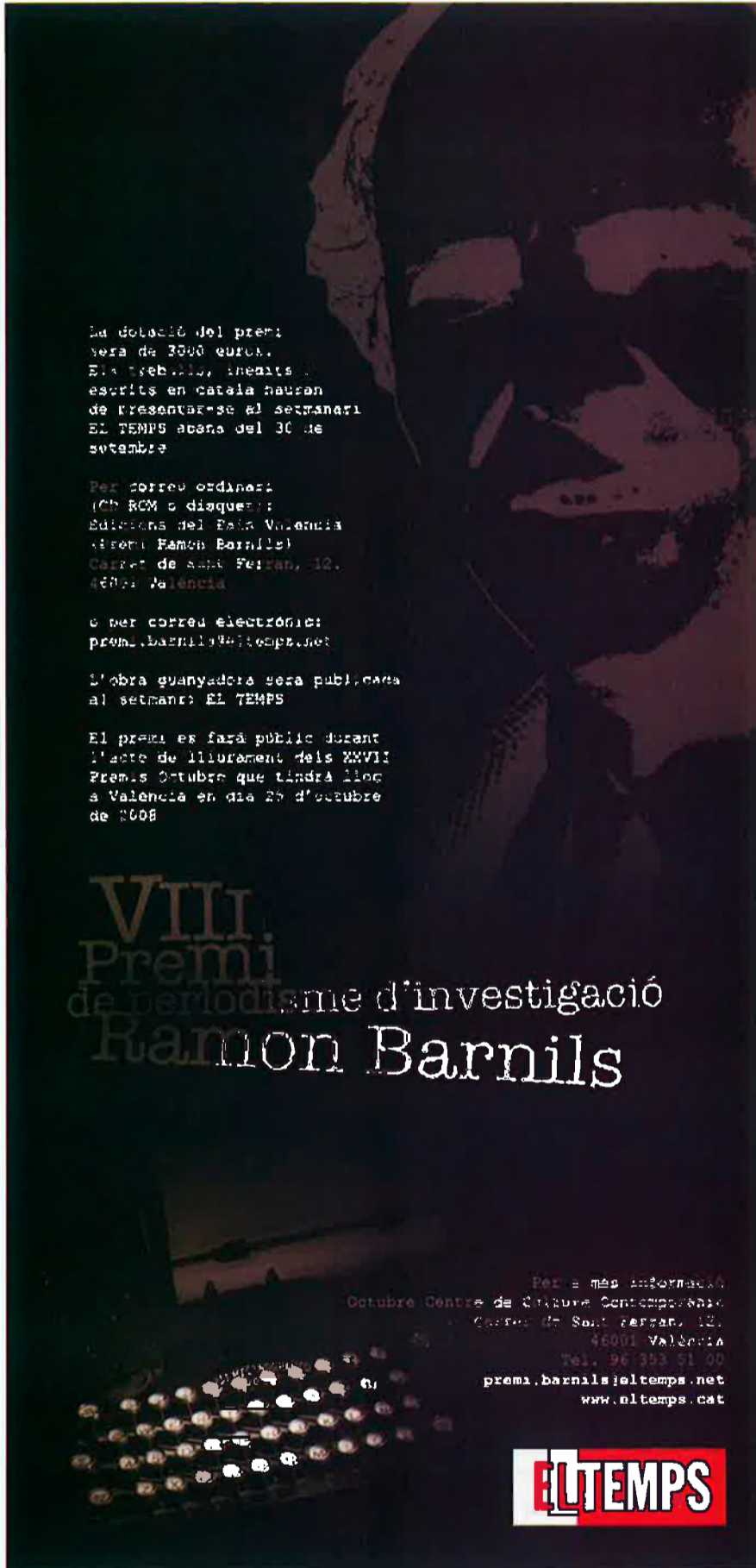
els detalls, "d'estètica psiquedèlica i clarament influenciat per les fotografies solaritzades de Richard Avedon", és obra del reconegut dibuixant Enric Sió (premi Yellow Kid el 1971).

Art LP. Als anys 70 es va viure una nova empenta gràfica en el camp dels discs, propiciada per l'arribada del *long play* o LP. Perquè amb el nou format, destaca Gàmez, el dissenyador "podia jugar amb una demarcació gràfica més generosa i oberta a tota mena d'interferències". Tenia camp obert, les editores donaven conscientment joc i l'àlbum esdevenia, a més d'objecte comercial, producte cultural: hi havia els discs en directe convertits en testimoni d'un moment excepcional (posem-hi *Gener 76*, de Lluís Llach, amb les fotografies de Colita) o hi havia, també, els projectes que explícitament apostaven per tornar a renovar la imatge gràfica de l'àlbum (posem-hi ara el segell Pu-Put, creat per Antoni Parera Fonsa i amb el disseny a cura d'Enric Satué i les seves propostes rupturistes; o posem-hi també el treball de Claret Serrahima per al segell Zeleste, l'espai que Edigsa ideava per a la música independent i laietana i on la creativitat prenia caràcter interdisciplinari).

De fet, tal com destaca Carles Gàmez mateix, "les relacions entre els creadors plàstics i el disc com a suport gràfic han estat fluides i constants al llarg de tota la discografia catalana": en aquest sentit, a més del paper indiscutible dels fotògrafs (Maspons, Catany, Colita o Aymerich en són nítids exemples), hi ha també les col·laboracions que s'estableixen amb artistes com ara Joan Miró i Antoni Tàpies, que creen portades d'impacte per a Raimon; Joan Pere Viladecans (a *No és possible el que visc*, de Pi de la Serra); Andreu Alfaro, l'Equip Crònica, Jaume Perich, Guinovart o Antoni Miró, que col·laboren en diversos àlbums d'Ovidi Montllor; o Manuel Boix, per exemple, amb la seva particular *fusió* amb el grup Al Tall.

Vet aquí la història (resumida) d'una fructífera unió que va acabar d'arrodonir l'embolcall del vinil per convertir-lo, definitivament, en objecte artístic.

Núria Cadenes

La dotació del premi
serà de 3000 euros.
Els treballs, inèdits i
escrits en català hauran
de presentar-se al setmanari
EL TEMPS abans del 30 de
setembre.

Per correu ordinari:
(CD, RCM o disques):
Edicions del Estel Valencià
(Premi Ramon Barnils)
Carrer de Sant Ferran, 12.
46001 València

o per correu electrònic:
premi.barnils@eltemps.net

L'obra guanyadora serà publicada
al setmanari EL TEMPS.

El premi es farà públic durant
l'acte de lliurament dels XXVII
Premis Octubre que tindrà lloc
a València en dia 29 d'octubre
de 2008.

VIII
Premi
de periodisme d'investigació
Ramon Barnils

Per a més informació:
Octubre Centre de Cultura Contemporània
Carrer de Sant Ferran, 12.
46001 València
Tel.: 96 353 91 00
premi.barnils@eltemps.net
www.eltemps.cat

